

L'última visita a Francesc Pararols

Els records d'un gironí que va ser pilot a l'Exèrcit Roig

El 18 de novembre de 2015 va morir Francesc Pararols Mercader. Tot just feia dotze dies que havia estat a casa seva. La raó de la visita és que la *Revista de Girona* m'havia encarregat que escrivís un article sobre la seva figura. Malauradament, les circumstàncies l'han convertit en una glossa necrològica.

XAVIER CARMANIU > TEXT

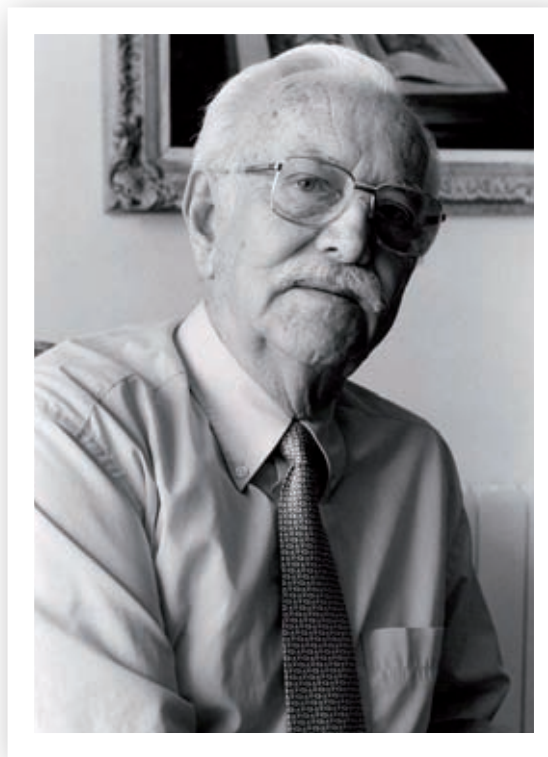
De Francesc Pararols n'havia sentit a parlar i havia llegit el relat de les seves vivències, publicades en dos volums per CCG: *El final del silenci* i *Un català a l'Exèrcit Roig*. Malgrat córrer el perill de caure en el gastat tòpic de definir la seva vida com una vida de pel·lícula, segurament un guionista hi trobaria inspiració suficient per escriure unes quantes històries traslladables a la gran pantalla.

Nascut a Sant Jordi Desvalls el 1919, Francesc Pararols va incorporar-se a les files de l'exèrcit de la República per lluitar a la Guerra Civil quan encara no tenia els disset anys. Enmig de l'enrenou bèl·lic i polític, va decidir afiliar-se al PSUC. Destinat al front d'Osca com a membre del cos d'artillers, va veure

com morien els seus millors amics, i això el va fer decidir a implicar-s'hi més: va voler ser pilot de les forces aèries republicanes per lluitar contra el feixisme.

Per aquesta raó l'octubre de 1938 va ser enviat a l'escola de pilots que la URSS havia posat al servei dels republicans a Kirovabad. En aquells moments, però, la guerra començava a decantar-se a favor del bàndol dels colpistes. Els franquistes van acabar venent i, en comptes

L'octubre de 1938 va ser enviat a l'escola de pilots que la URSS havia posat al servei dels republicans a Kirovabad



<< *Francesc Pararols i Mercader (Sant Jordi Desvalls, 1919, Girona, 2015).*

de tornar, Pararols va preferir quedar-se en territori soviètic. Llavors fou tota Europa la que va entrar en guerra i, el 1943, aquest jove fill de les terres gironines es va incorporar a l'Exèrcit Roig. La seva unitat va ser destinada a perilloses



AJUNTAMENT DE GIRONA. CROU FONS JOAQUIM NADAL [NARCÍS SANJ]]

missions que tenien per objectiu actuar darrere les línies nazis a la zona de Bielorrússia. Allà, entre boscos i aiguamolls, es va dedicar a volar vies de trens i altres infraestructures per debilitar el moviment de les tropes d'Adolf Hitler.

Tot just dos anys després que s'acabés el conflicte, Pararols es va casar amb una noia basca, anomenada María López Barrenechea, a qui va conèixer en un dels centres de formació política que tenia el règim de Moscou. Ella havia arribat a la URSS fugint de l'Euskadi de la Guerra Civil com a membre d'aquell grup d'infants coneguts popularment com a «Nens de Rússia».

El matrimoni Pararols-López va continuar residint a la Unió Soviètica, on van néixer els seus dos fills. El 1956, però, van decidir deixar el país dels soviets i tornar a Catalunya. De seguida que van posar els peus a Girona, la parella es va haver de presentar a Madrid, on foren interrogats. Per als dirigents de l'Espanya franquista dels anys cinquanta, la «Centinela de Occidente», que intentava aproximar-se als Estats Units, el comunisme era el pitjor dels enemics, i Francesc Pararols i María López eren vistos com a possibles espies o vés a saber què.

El matrimoni no ho va tenir fàcil per tirar endavant, però no va defallir. Al principi van intentar passar tan desapercebuts com van poder, i sobretot patien per les represàlies de què

<< A dalt, a l'esquerra, Francesc Pararols, pilot a l'Exèrcit Roig. A la dreta, votació a la presa de possessió de l'alcalde de Girona (1979). A l'esquerra, llibre de memòries Un català a l'Exèrcit Roig, de Francesc Pararols.

podien ser víctimes els seus fills. Però el país començava a desvetllar-se, i quan els dos nois van iniciar els estudis universitaris es van involucrar en les revoltes estudiantils. Com no podia ser d'altra manera, de mica en mica, el pare també va anar recuperant el seu activisme des de la clandestinitat de l'antifranquisme, tant en l'òrbita política com en el sindicalisme, a través de les puixants Comissions Obreres.

Quan va morir el dictador, Francesc Pararols era un dels caps visibles del PSUC gironí i, com a tal, va encapçal·lar la llista del seu partit a les primeres eleccions municipals des de la República, que es van celebrar el 1979. Els *psucaires* van obtenir quatre regidors



El matrimoni Pararols-López va continuar residint a la Unió Soviètica, on van néixer els seus dos fills. El 1956, però, van decidir deixar el país dels soviets i tornar a Catalunya

que, tot just acabat l'escrutini, Pararols ja va posar a disposició del PSC per poder formar un govern d'esquerres. Així Joaquim Nadal va poder ser alcalde i, al seu torn, ell va ser nomenat primer tinent d'alcalde, encarregat de sanitat i serveis socials. A partir de 1983, Pararols va anar cedint el protagonisme als joves, però tot i apartar-se de la primera línia va mantenir lligams amb Iniciativa per Catalunya-Verds fins al darrer alè, i els dirigents locals del partit sempre l'han tingut com un referent.

Resumit amb més o menys traça, això és el que sabia quan vaig trucar al timbre del pis on vivia Francesc Para-



AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI FONS EL PUNT [DESCONEGUT]

rols amb la seva dona. Havia concertat la cita amb ella un parell de dies abans mitjançant una ràpida conversa telefònica durant la qual María López m'havia advertit que el seu marit de seguida es cansava en parlar, i m'avisava que la conversa potser no es podria allargar gaire. Fou ella qui em va obrir la porta de casa seva i em va conduir cap al menjador, on Francesc Pararols s'estava assegut a una butaca. Al seu costat hi havia una de les seves nétes que s'estava fent un *selfie* amb el seu avi. Els mòbils són les capses de sabates on es guarden les fotos del segle XXI.

Malgrat l'edat, noranta-sis anys llargs, i la salut un xic delicada, Pararols encara conservava aquella presència imponent dels que han dut un uniforme d'importància. Em vaig assegurar al seu costat en un cadira del menjador i la seva dona es va situar a l'altra banda. Es van agafar de les mans amb tendresa. Aquell petit gest de complicitat resumia millor que cap altre tants anys i tantes coses viscudes, algunes d'insuportablement dures.

Va ser una conversa a tres. Vam començar a xerrar resseguint fil per randa la trajectòria de Pararols però, quan les forces li flaquejaven, María López acabava l'explicació mentre el seu marit assentia en silenci. En un discret segon pla hi havia la néta, que seguia atentament l'escena i s'escoltava els

<< Francesc Pararols presidint una assemblea d'Iniciativa per Catalunya, l'any 1987.

seus avis com si fos la primera vegada, tot i que estic convençut que se sabia de memòria totes aquelles històries.

«Anem al despatx, que t'ensenyaré les medalles», em va proposar Pararols quan ja feia una estona que conversàvem. Hi ha una mena de persones que, a còpia de temps, transformen el seu despatx en un petit museu d'història íntima, i aquell reduït espai serveix per explicar qui són i d'on vénen.

Assegut davant la taula marró, va despenjar les medalles perfectament emmarcades i col·locades. «Ho va fer el nostre fill, de posar-les així de bé», em va aclarir la María. Què voleu que us digui, em va impressionar tenir a les mans condecoracions de la Segona Guerra Mundial concedides per la Unió Soviètica. Sobretot perquè qui les havia guanyades era un gironí que estava assegut al meu costat.

Distret amb les condecoracions, no em vaig adonar que la María havia tret un àlbum de fotografies. La màquina

del temps s'engegà a tota velocitat i passarem d'imatges de joves en blanc i negre a persones madures en color però amb cabells cada vegada més platejats. Em vaig fixar que a les que més feliç surt Francesc Pararols és a les que apareix amb els seus néts, que també hi somriuen. Són imatges espontànies de la vida quotidiana de qualsevol avi.

Damunt la taula del despatx hi havia una agenda de cobertes negres. «Cada dia hi vaig apuntant coses. Avui hi apuntaré que has vingut tu». I, tal com ho deia, va agafar un bolígraf i ho va escriure. «Ja ho faràs després», li va dir la María, tot posant-li les mans damunt les espatlles. Pararols, però, no li va fer cas. Feia gairebé tres hores que xerràvem i em va semblar que era el millor moment per acomiadar-me.

Vaig marxar a l'hora que la mainada surt de les escoles per anar a dinar. Tot just després de caminar uns metres em vaig creuar amb un nap-buf eixerit que anava agafat de la mà del seu avi. L'home li explicava que la iaia els esperava a casa i que hi havia truita de carbassó. «Li surten molt bones». El menut caminava fent saltirons tot xutant les fulles esgrogueïdes que queien dels arbres aquell benèvol però tardoral migdia del sis de novembre de 2015.

Xavier Carmaniu Mainadé
és historiador.

Quan va morir el dictador, Francesc Pararols era un dels caps visibles del PSUC gironí